

Mälardalens högskola
Akademin för hälsa, vård och välfärd

Olika empati för kvinnliga brottslingar med olika hårfärg

Petrah Edvardsson

C-uppsats i Psykologi VT 2013
Handledare: Jakob Eklund
Examinator: Jacek Hochwälder

Olika empati för kvinnliga brottslingar med olika hårfärg

Petrah Edvardsson

Det finns stereotyper om kvinnor med olika hårfärg och stereotyper påverkar människors empati och bedömning. Därför gjordes ett kvasiexperiment där det undersöktes om en kvinnlig brottsling väcker olika mycket empati beroende på (a) vilken hårfärg hon har och (b) empatisörens kön. I studien deltog 132 personer, varav 61 kvinnor och designen var en enkät där experimentgruppen fick läsa om en gärningskvinna som antingen var blond, brunhårig, svarthårig eller rödhårig och därefter skatta empati utifrån Batsons empatiskala. Resultaten visade att (a) blondiner väcker minst empati medan rödhåriga väcker mest (b) kvinnor känner högre empati än män och (c) empati stiger med åldern. Dessa resultat förklarades bland annat med att blondiner mer än rödhåriga ses som objekt i samhället och är därför mindre empativäckande, att kvinnor i högre grad än män förväntas vara empatiska då det är detta beteende som förväntas av kvinnorollen samt att empati är något som utvecklas med tiden.

Keywords: empathy, hair colour, stereotypes, offenders, gender

Inledning

Att det finns stereotyper om kvinnors olika hårfärger är känt. Människor skämtar dagligen om "den dumma blondinen" och kvinnliga rockmusiker färgar medvetet håret svart för att passa in i den hårda rockkulturen. Oskyldigt kan det tyckas, men vad händer när fallet blir allvarligare än vardagskomik? Döms kvinnor efter hårfärgen även då, eller är dessa stereotyper ogiltiga i sådana situationer? I denna studie ska det studeras om en gärningskvinna väcker olika mycket empati beroende på om hon är blond, rödhårig, brunhårig, svarthårig eller har obestämd hårfärg och om eventuella skillnader är relaterade till vilket kön empatisören har. Att få empati har en positiv effekt på individers känslotillstånd (Tan, Zou, He & Huang, 2011) och hur en individ bemöts påverkar dennes beteende (Boysen, Fischer & Dejesus, 2011). Därför kan de stereotyper en brottsling bemöts med och den empati denne får av exempelvis nämndemän, poliser, kriminalvårdare och media både påverka dennes dom och hur stor risken är för brottsåterfall, även om samband mellan attityd och handling ibland är svaga (Regan & Fazio, 1977). Det är skälet till varför denna studie är viktig, den ger ett bidrag till kartläggningen av vilka omedvetna faktorer som påverkar bedömningen av brottslingar och således också ett bidrag till arbetet med att förstå/förebygga brottslighet. Den empatidefinition studien utgår från är den av Batson, Early och Salvarani (1997). Definitionen kommer att beskrivas nedan, men nämnas bör att den beskriver empati ett emotionellt begrepp bestående av känslorna sympati, omsorg, värme, medlidande, ömhet och berördhet.

Definitioner av empati

Empati förknippas ofta med perspektivtagande och förståelse och kommer från det grekiska ordet "empathia" som betyder inkännande (Holm, 2001). Empati har existerat som begrepp sedan tidigt 1900-tal, men under hela begreppets historia har det rått delad mening om vad det

står för samt om det är medfött eller inlärt. Tidiga teoretiker som Tichener och Lipps hävdade att empati är ett emotionellt begrepp liknande *sympati*, det vill säga individens förmåga att införliva sig i en annans situation och känna dennes känslor (Jahoda, 2005). Andra forskare som gestaltpsykologen Köhler ansåg däremot att empatin är intellektuell och endast innefattar individers kognitiva förmåga att förstå andras känslor och relatera dem till egna erfarenheter. Ovanstående empatiperspektiv har kontrasterat varandra under all tid då begreppet funnits och ännu råder oenighet om begreppets innebörd där vissa teoretiker hävdar att empati är ett emotionellt begrepp, andra att det är kognitivt och ytterligare andra att det både är emotionellt och kognitivt (Håkansson, 2003). En definition som ser empatin som emotionell kommer från Hoffman (1990) "An affective response more appropriate to another's situation than one's own" (s. 648) där han anser att empati är delvis medfödd, delvis inlärd och uppstår när en individ responderar socialt på en annans känslotillstånd (Hoffman, 2000). Andra teoretiker som ser begreppet som affektivt är Eisenberg (2000), vilken definierar empati som: "An affective response that stems from the apprehension or comprehension of another's emotional state or condition, and that is similar to what the other person is feeling or would be expected to feel" (s. 671) och Batson et al. (1997), vars definition är: "Other-oriented feelings congruent with the perceived welfare of another" (s. 105).

En definition som däremot beskriver empati som något kognitivt är den av Ickes (1993) "The ability to infer the specific content of another person's thoughts and feelings" (s. 3). Ickes anser att empati inkluderar tre delar: Empatisk förståelse, empatisk kommunikation och empatiskt uttryck och handlar om att kunna avläsa en annans känslor och tankar på ett korrekt sätt - ju bättre detta görs desto mer empati finns.

Bland forskare som anser att empati utgörs av både affektiva och kognitiva inslag kan nämnas Davis samt Decety och Jackson. Davis (1983) empatidefinition är: "Empathy in broadest sense refers to the reactions of one individual to the observed experiences of another" (s. 113) där han hävdar att empati både kan ha emotionella och kognitiva komponenter, men att det viktigaste för att något ska vara empati är det finns intresse/engagemang för empatitagaren. Decety och Jackson (2006), däremot, delar sin definition i tre delar: (a) "An affective response to another person, which often, but not always, entails sharing that person's emotional state" (b) "A cognitive capacity to take the perspective of the other person" och (c) "Emotion regulation" (s. 54) och hävdar därtill att empati både är medfött och utvecklas med tiden.

Kön, ålder, stereotyper och empati

Det finns forskningsresultat som visar att kvinnor tenderar att vara mer empatiska än män. Ett exempel är Håkansson och Montgomerys (2003) studie där deltagarna uppdelades i två grupper där ena gruppen fick skriva om en händelse där de kände empati för någon och andra gruppen om en händelse där någon kände empati för dem. Resultaten visade att oavsett om berättelseskribenten var man eller kvinna eller om berättelsen handlade om skribenterna i egenskap av empatisörer eller empatitagare så hade majoriteten av historierna en kvinnlig huvudperson. Den slutsats författarna drog var att det både verkar vara lättare att känna empati för kvinnor samt att kvinnor är mer benägna att känna empati än män. Alla forskare anser dock inte att det finns verkliga empatiskillnader mellan könen. I en empatistudie av Ickes, Gesn och Graham (2000) observerades att kvinnliga deltagare skattade sin empati högre när de visste att deras enkätsvar skulle bedömas än när de inte visste det och med detta drogs slutsatsen att skälet till att kvinnor ses mer empatiska än män inte bottnar i verkliga skillnader, utan snarare i att det är detta "mjuka" beteendet som förväntas av kvinnollen. En annan studie som visar att empatiskillnaderna mellan könen är motivationsrelaterade gjordes

av Klein och Hodges (2001) och gick ut på att deltagarna studerades i två steg där de i första steget fick diskutera och svara på empatirelaterade frågor, men utan att få återkoppling från forskningsledaren, medan de i andra steget fick utföra samma uppgift som innan, men då uppdelade i tre grupper där ena gruppen erbjöds pengar, andra gruppen återkoppling och tredje gruppen ingetdera. Resultaten visade att det vid det första tillfället förelåg en könsskillnad i avseendet empati, men att det vid tillfälle två endast fanns en könsskillnad i den grupp, vilken varken erbjöds pengar eller återkoppling. Den slutsats som drogs var att empati styrs av motivatorer (som rollförväntningar och belöningar) snarare än verkliga egenskaper.

Andra faktorer som kan skapa könsskillnader i empati är utbildningstyp och ålder. Focquaert, Steven, Wolford, Colden och Gazzanigas (2007) enkätstudie visade att kvinnliga humaniorastuderenter tenderar att känna mer empati än både manliga och kvinnliga naturvetarstudenter och förklarade detta med att naturvetare tenderar att ha ett mer systematiskt/objektivt tänkande än humanister. Vad det gäller empati och ålder visade Håkansson och Montgomerys (2003) studie att empati stiger med åldern då äldre har större livserfarenhet och således lättare kan förstå andras situationer, medan Schiemann och Van Gundys (2000) studie däremot visade att empati sjunker med åldern då ålderdom förknippas med humörnedsättande livshändelser som svag ekonomi och fysik. Olweus och Endresen (1998) studerade en grupp tonåringar och fann att flickors empati ökade med åldern, medan pojkars empati minskade och även detta resultat kopplades av till teorin om att flickor med åldern motiveras att ta den mjuka och känsliga kvinnorollen medan pojkar motiveras till den hårda mansrollen. I Michalska, Kinzler och Decetys (2013) experiment fick 65 barn i åldern 4-17 år se en film där människor sårades. Under den tid då de tittade på filmen mättes deras hjärnaktivitet och efter filmen fick de skatta sina känslor via en empatiskala. Resultaten visade att empatipoängen var högst för flickorna, men att den ökade med åldern för båda könen. Dock visade hjärnaktivitetsmått inga skillnader för varken kön eller ålder och därför blev slutsatsen även här att empati styrs av könsrollsförväntningar snarare än egenskaper.

Vad som också påverkar empati är huruvida empatitagare ses som subjekt (tas på allvar och bekräftas som en individ med känslor) eller objekt (betraktas på ett ytligt plan) där det är förutsättning att åtminstone delvis ses som subjekt för att väcka empati (Håkansson-Eklund, 2006). Därtill påverkas empatin av om empatitagaren ses som snäll eller elak. I Batson, Håkansson Eklund, Chermok, Hoyt och Ortizs (2007) studie fick en deltagargrupp läsa en historia om en person, vilken råkat på en kvinna i nöd. Alla fick läsa samma historia men med skillnaden att hälften fick läsa om en person som hjälpte kvinnan och andra hälften om en person som fräste åt henne. Efter att personen hjälpt/fräst åt kvinnan skadades denne allvarligt i en olycka och när deltagarna läst någon av dessa historier fick de skatta hur mycket de brydde sig om personens välmående. Resultaten visade att den snälles välmående värdesattes högre än den elakes och slutsatsen blev att empati både handlar om att förstå en nödställd situation och värdera dennes välmående, vilket vidare påverkas av hur den nödställdes ses.

Att ha uppfattningar om personer och bete sig efter dessa ligger nära begreppet *stereotyp*, vilket Hilton och von Hippel (1996) definierar "beliefs about the characteristics, attributes, and behaviors of members of certain groups" (s. 240). Stereotyper är kulturbundna och har funktionen att sammanhålla grupper (Lee, Jussim & McCauley, 1995) och organisera den information individer perceptuerar (Hilton & von Hippel, 1996). En amerikansk experimentell studie av Johnson, Bushman och Dovidio (2008) visade att även stereotyper påverkar empati. Studien gick ut på att ljushyade deltagare först primades (fick information avsedd att påverka minnet) med negativa stereotyper om afroamerikaner och fick därefter se bilder på nödställda afroamerikaner, vilka de bland annat skulle skatta empati för. Det observerades att deltagarna som primats med negativa stereotyper skattade mindre empati än deltagarna som ingick i kontrollgruppen och inte primats. Med dessa resultat poängterades medias vikt av att framställa folkgrupper rättvist då stereotyper påverkar attityder även i allvarliga situationer.

Stereotyper om kvinnor med olika hårfärg

Det finns stereotyper om kvinnor med olika hårfärg där blondiner ses som ungdomliga, snälla och ytligt attraktiva (Guéguen, 2012b), men också som inkompetenta (Takeda, Helms & Ramanova, 2006) och behövande (Swami & Barrett, 2011). Brunetter däremot ses ofta som kompetenta och intelligenta men även som arroganta (Swami & Barrett, 2011). De stereotyper som finns om rödhåriga kvinnor är att även dessa är kompetenta, men dock kalla, vilda, temperamentsfulla, passionerade (Takeda et al., 2011) och exotiska (Guéguen, 2012a). Medan svart/mörkhåriga (men ljusögda) kvinnor ses som ensamma, intensiva i sin personlighet och psykopatiska (Cohen, 1978), även om stereotypen inte fått fullt empiriskt stöd (Albott, 1979).

Hårfärgsstereotyperna är kulturberoende och huruvida de verkligen påverkar individers attityder råder det delad mening om (Guéguen, 2009). Forskningsresultat som visat att så är fallet är bland annat Guéguens (2012b) experimentella studie där en servitris på en restaurang fick bära röd, blond, brun eller svart peruk i syfte att se om hon fick olika mycket dricks beroende på vilken hårfärg hon hade. Resultaten visade endast skillnader bland de manliga deltagarna där blondinen fick mest i dricks medan den rödhåriga fick minst. Därmed drogs slutsatsen att då blondiner ses som mer ungdomliga, snälla och attraktiva än mörkhåriga väcker de således mer "sympati" hos män och får därmed mer i dricks. Följt av denna studie gjordes liknande experiment, men där andra situationer studerades. I en studie var syftet att se ifall en kvinnlig insamlare fick olika mycket pengar beroende av om hon var blond, brun eller svarthårig (Guéguen, 2011), i en annan studie undersöktes om en kvinnlig liftare fick olika många bilar att stanna beroende på vilken av dessa hårfärger hon hade (Guéguen & Larry, 2009) medan det i en tredje studie studerades om en kvinnlig gångtrafikanter som obemärkt råkade tappa sin vante på gatan fick olika många att plocka upp den beroende på om hon var blond, brun eller svarthårig (Guéguen, 2012c). Resultaten för samtliga studier var samma som för den förstnämnda (där servitriser undersöktes) och således drogs också samma slutsatser (Guéguen, 2009; Guéguen, 2012b, 2012c; Guéguen & Larry, 2009).

Det har också gjorts ett experiment (med samma utformning som ovanstående studier) där syftet var att undersöka ifall kvinnor och mäns hårfärger påverkar hur många uppbudningar de får på nattklubbar och resultaten visade att det bland kvinnorna var blondinen som fick flest uppbudningar, medan den rödhåriga fick minst. Bland männen var det dock den mörkhåriga som fick flest uppbudningar medan den rödhåriga fick minst. Likt studierna ovan drogs slutsatsen att då olika hårfärger förknippas med olika egenskaper väcker individer med olika hårfärg olika sympati, men vad studien med dessa resultat också visade var att de hårfärgsstereotyper som finns om kvinnor inte alltid gäller för män (Guéguen, 2012a). Little, Penton-Voak, Burt och Perretts (2003) studie bekräftade att individers hår/ ögonfärg påverkar hur attraktiva andra individer finner dem. Dock anser de att det inte beror på stereotyper, utan snarare på huruvida en individ delar hår/ögonfärg med den attraherade och dennes föräldrar där de med samma hår/ögonfärg som den attraherade har störst attraktionskraft.

De studier som hittills nämnts har undersökt hur kvinnors hårfärg påverkar sympati- och hjälpbetenden och samtliga resultat talade till blondinens fördel. Det har också gjorts studier där syftet var att studera samband mellan kvinnors hårfärg och hur kompetenta kvinnorna ses i vilka resultaten blev annorlunda. I Takeda et al. (2006) studie observerades att blondiner statistiskt sett är underrepresenterade bland kvinnliga brittiska direktörer medan rödhåriga kvinnor var överrepresenterade på fältet. Även detta förklarades med hårfärgsstereotyperna, det vill säga att blondiner då de anses inkompetenta inte ses passa som chefer, medan rödhåriga, vilka anses kompetenta och kalla istället ses bättre lämpade för chefsrollen.

Minnesinterferenser, stereotyper och bedömning av brottslingar

Något annat som påverkar bedömningen av brottslingar är hur situationen som denne befinner sig i framställs och koms ihåg. En studie om minnesinterferens av Loftus och Palmer (1974) visade exempelvis att de ord som används för att återberätta händelser påverkar hur människor minns och bedömer dem. I studien fick 195 studenter se en film bevittnande en bilrock och därefter fylla i ett frågeformulär. Frågorna var dock ställda på olika sätt i olika formulär där några hade en fråga som löd: "How fast were the cars going when they hit each other" medan andra hade frågan: "How fast were the cars going when they smashed into each other?". Det visade sig att deltagarna som fått frågan ställd med "smashed into" bedömde hastigheten på bilarna snabbare än de som fått frågan ställd med "hit" samt att 32% av de som fick frågan ställd med orden "smashed into" ansåg sig ha sett glassplitter i filmen medan 14% av de som fick frågan med ordet "hit" ansåg sig ha sett detta. Ytterligare experimentell forskning påvisade att vad som också påverkar bedömningen av brottslingar är om bedömaren är av samma kön som brottslingen, något som kallas *same sex penalty-effect* och innebär att människor tenderar att bedöma brottslingar av samma kön som de själva hårdare än de av motsatt kön (Ahola, Hellström & Christiansson, 2010).

Även stereotyper påverkar bedömningen av brottslingar. En vinjettstudie av Ahola et al. (2010) visade att manliga brottslingar döms hårdare än kvinnliga, vilket förklarats med att brottslighet är mer förknippat med manligt beteende än kvinnligt. En annan vinjettstudie visade att brottslingars etnicitet också påverkar hur de uppfattas då olika brottstyper förknippas med olika kulturer (Spohn & Sample, 2013). Ytterligare experimentella studier visade att attraktiva kvinnliga brottslingar döms lindrigare än oattraktiva då individer som tillskrivs attraktivitet (något positivt) tenderar att tillskrivas fler positiva egenskaper medan motsatsen gäller för oattraktiva (Ahola, Christiansson & Hellström, 2009). Förövrigt visade Forbes (2001) personlighetsstudie att individer med piercingar och tatueringar i högre grad än icke-piercades/tatuerade associeras med drogmisbruk, medan Conti och Contis (2004) studie visade att en brottslings grad av ansiktsbehåring också påverkar bedömningen. I denna studie fick deltagarna se två fotografier av två män och därefter avgöra vem av dessa de trodde var en våldtäktsman. Fotografierna var identiska, förutom att mannen på det ena fotografiet hade skägg. Trots detta visade resultatet att 73% av deltagarna trodde att den skäggige var våldtäktsman och 27% att den icke-skäggige var det. En uppföljningsstudie på detta gjordes där en deltagargrupp ombads teckna typisk gärningsman och det visade sig att 82% av teckningarna föreställde en man med skägg och med dessa resultat drogs slutsatsen att även ansiktsbehåring är en utseendekarakteristika som stereotyp förknippas med brottslighet.

Syfte och hypoteser

Ovan har det presenterats forskning bland annat påvisande att det finns olika stereotyper om kvinnor med olika hårfärg, att stereotyper påverkar individers bedömning av brottslingar och att stereotyper påverkar individers grad av empati. Mot denna bakgrund är syftet med denna studie att med Batsons empatiskala undersöka ifall människor känner olika mycket empati för en kvinnlig brottsling beroende på om hon är blond, brunhårig, svarthårig, rödhårig eller inte har någon angiven hårfärg och vidare om eventuella skillnader är beroende av om empatisörens kön. Följande hypoteser ställdes upp:

1. Äldre har mer empati än de yngre. Denna hypotes grundas på ovannämnda studier som visar att empati på grund av mognad, rollförväntningar eller motivatorer tenderar att

(åtminstone för vissa) stiga med åldern (Håkansson & Montgomery, 2003; Michalska et al. 2012; Olweus & Endresen, 1998).

2. En blond gärningskvinna väcker mest empati, en brunhårig näst mest, en svarthårig näst minst och en rödhårig minst. Denna hypotes grundas på resultaten från bland annat Guéguen (2012a, 2012b, 2012c) studier som visar att blondiner får mest sympati/hjälp i olika situationer, brunetter näst mest, svarthåriga näst minst medan rödhåriga kvinnor får minst sympati/hjälp. Då dessa studier undersökt sympati, vilket, enligt Batsons empatidefinition ingår i empati är det troligt att samma resultat kommer att uppkomma även i denna studie.

3. Kvinnor känner lika mycket empati för gärningskvinnan, oavsett vilken hårfärg hon har, medan det bland män skiljer sig beroende på gärningskvinnans hårfärg. Hypotesen kommer av att det i de studier som nämndes under Hypotes 2 endast var bland manliga deltagare det förekommer skillnader i avseendet sympatibeteende för kvinnor med olika hårfärg.

Metod

Design

Denna studie hade en 5x2 mellangrupsfaktoriell design där deltagarna slumpmässigt fördelades på fem betingelser. Studien gick ut på att deltagarna fick läsa en fiktiv berättelse om en kvinnlig brottsling, vars hårfärg var blond, brun, svart, röd eller obestämd och därefter skatta sin empati (studiens beroende variabel) för kvinnan. Kvinnans hårfärg var således den ena oberoende variabeln, deltagarnas kön den andra oberoende variabeln och deltagarnas ålder var kovariat. Skälet till att kovariat användes var för att studien endast ville studera empati utifrån variablerna "deltagarnas kön" och "gärningskvinnans hårfärg". Det vill säga att studiens syfte var att studera om olika mycket empati väcktes för en gärningskvinna beroende på vilket kön empatisören hade och vilken hårfärg gärningskvinnan hade. Hypotes 1 framhävde dock att empatisörens ålder också kan påverka graden av empati och för att minska risken för att "snedvridningar" i resultaten skulle uppstå på grund av denna beslutades att i beräkningarna bortse från att effekten av variabeln. Därför angavs den som kovariat.

Deltagare

Deltagarna som ingick i studien var dels psykologi- och teknikstudenter från en mellansvensk högskola och dels en grupp kommunanställda, vilka var på kurs i en mellansvensk stad. Deltagarna valdes ut via en kombination av tillgänglighetsurval och snöbollsurval, men studien hade urvalskriteriet att det skulle erhållas deltagare av spridd ålder, kön och kompetensområde, vilket vidare påverkade vilka grupper som kontaktades. Totalt delades 136 enkäter ut till fem undersökningsgrupper (en teknikklass, tre psykologiklasser och en kursgrupp med arbetstagare) med ett externt bortfall på fyra enkäter. Alltså ingick 132 deltagare i studien - 105 studenter och 27 kommunalarbetare där 71 personer var män (majoriteten av dessa var teknikstudenter) och 61 kvinnor och där 30 personer fick läsa en berättelse om en rödhårig kvinna, 27 om en blondin, 27 om en brunett, 29 om en svarthårig kvinna och 19 om en kvinna vars hårfärg var obestämd (se Tabell 1.) Åldersintervallet var 19-59 år med medelåldern 27.8 år och standardavvikelsen 9.5 år. Ingen ersättning utgick.

Tabell 1

Deltagarfördelning över de fem berättelseversionerna uppdelat på kön

Deltagare	Blond	Brunhårig	Svarthårig	Rödhårig	Obestämd	Totalt
Män	12	14	17	20	8	61
Kvinnor	15	13	12	10	11	71
Totalt	27	27	29	30	19	132

Material

Det mått som användes var en enkät/vinjett där deltagarna först fick läsa en historia om en kvinna, vilken begått ett brott och därefter skatta hur mycket empati de kände för henne. Historien var påhittad av uppsatsförfattaren, men inspirationen hämtades från tre domar, vilka beställdes från en svensk tingsrätt i studiens början. Detta gjordes för att göra historien mer trovärdig och således öka chansen för att deltagarnas svar skulle återspegla deras verkliga reaktioner. Alla deltagare fick läsa samma berättelse förutom att den oberoende variabeln "hårfärg" varierade mellan fallen, det vill säga att en del fick informationen att kvinnan var blond, en del att hon var brunhårig, en del att hon var svarthårig, en del att hon var rödhårig medan en del inte fick någon information om hennes hårfärg och fick sålunda fungera som kontrollgrupp. För att väcka tankar om empati och hårfärgsstereotyper nämndes det i berättelsen dels fakta som antydde att det var synd om kvinnan som att hon "mår mycket psykiskt dåligt" och dels fakta som gjorde det möjligt att föreställa sig kvinnan som en typisk blondin/brunett/rödhårig/svarthårig exempelvis att hon var "välklädd". Berättelsen löd:

I en rättegångssal sitter en ung, välklädd svensk kvinna med blont/brunt/rött/svart hår som mår mycket psykiskt dåligt. Hon har mått dåligt under en längre tid och äter på grund av detta psykofarmaka. Idag sitter kvinnan åtalad för att ha knivhuggit en man till döds efter att ha överdoserat sin medicin, vilken fått henne att höra hotfulla röster. Domaren har därför ett svårt dilemma att veta om brottet ska bedömas som dråp eller mord och om det ska leda till rättspsykiatrisk vård eller fängelsestraff. Den blonda/brunhåriga/rödhåriga/svarthåriga kvinnan väntar nu på sitt rättspsykiatriska utlåtande.

Det instrument som användes i enkäten för att mäta empati var den svensköversatta versionen av Batsons empatiskala, vilken består av sexton påståenden (items) i form av känslor som är skattbara från 1 (inte alls) till 7 (extremt). Åtta av känslorna mäter empati: Medlidande, medkänsla, berörd, värme, omsorg, deltagande och ömhet, medan de åtta övriga känslorna: upprörd, bedrövad, irriterad, bekymrad, förskräckt, ängslan, besvrad och sorg endast används för att det inte skulle framgå att det var empati som mättes och således minska risken för att deltagarna genomskådar instrumentet (Angantyr, Eklund & Hansen 2011). Empatiskalan hade Cronbach's alpha = .92 och användes näst intill oreviderad i denna studie där de enda ändringarna var att känslorna "upprörd" och "bedrövad" utbyttes mot de motsatta känslorna "glad" och "nyfiken". Detta för att göra skalan ännu svårare att avslöja och göra det lättare att identifiera vilka deltagare som läste igenom enkäten och betänkte sina svar och vilka som inte gjorde det. Slutligen kan det sägas att deltagarna i enkätens början fick information om hur enkäten skulle besvaras, att deltagandet var frivilligt, att de fick vara anonyma, att syftet skulle avslöjas efteråt (Vetenskapsrådet, 2002) samt tackades för sin medverkan. Dessutom fick de innan de började besvara frågorna också ange kön och ålder.

Procedur

När studiematerialet konstruerats kontaktades fyra psykologi- och tekniklärare på den aktuella högskolan samt den utbildningsansvarige på den aktuella kommunen via e-post där de informerades om studien och tillfrågades om en enkät kunde delas ut under någon av deras föreläsningar/kurser. När dessa gett godkännande bestämdes tid och plats för när utdelningen skulle ske och när detta var beslutat påbörjades undersökningen.

Författaren närvarade vid alla utdelningstillfällen och innan enkäterna gavs ut blandades de för att få de olika berättelseversionerna slumpmässigt fördelade (se slumpmässig fördelning i Tabell 1). Innan enkäterna delades ut informerades studiens deltagare också muntligt om att deltagandet var frivilligt och att de kunde avbryta när de önskade (*informationskravet*). De informerades även om att deras svar var anonyma (*konfidentialitetskravet*), att svaren endast skulle användas till författarens c-uppsats (*nyttjandekravet*) samt att studiens syfte skulle avslöjas efteråt (Vetenskapsrådet, 2002). Det tog cirka fem minuter för deltagarna att besvara enkäterna och efter att svaren samlades in gjordes en *debriefing* där det egentliga syftet avslöjades och kontaktinformation till författaren angavs (Vetenskapsrådet, 2002). Detta gjordes antingen muntligt genom att författaren redogjorde för studien på plats, skriftligt genom att deltagarna fick ett informationsbrev eller både ock beroende på vad ansvarig föreläsare önskade. När debriefingen var färdig gavs tillfälle att ställa frågor eller ge synpunkter innan författaren avslutade undersökningen.

Resultat

Empati för kvinnan i berättelsen

Kvinnan väckte (oavsett hårfärg) olika grad av de åtta empatikänslorna. De empatikänslor kvinnan erhöll högst grad av i studien var berörd och sympati och de känslor hon erhöll lägst grad av var ömhet och värme (se Tabell 2)

Tabell 2

Medelvärde (m) och standardavvikelse (sd) för kvinnan uppdelat på Batsons åtta empatikänslor

Empatikänslor	Totalt
Berörd	3.69(1.58)
Sympati	3.61(1.66)
Värme	3.58(1.73)
Ömhet	2.25(1.43)
Medkänsla	2.24(1.45)
Omsorg	3.31(1.56)
Medlidande	2.52(1.49)
Deltagande	2.92(1.59)
Empati totalt	3.13(1.26)

Not. I skalan skattas känslor och den går från 1(inte alls) till 7(extremt).

Empati och ålder

För att undersöka om det förelåg ett samband mellan empati och ålder (och således testa Hypotes 1) gjordes en Pearson korrelationsanalys. Den visade ett positivt samband mellan empati och ålder, $r = .296$, $p = .001$. För att testa ålderskillnader ytterligare gjordes också

en median split där deltagarna indelades i två grupper där första gruppen inkluderade alla deltagare under 25 år och den andra alla över 25 år. Utifrån dessa grupper gjordes en envägs-ANOVA för oberoende mätningar med ålder som oberoende variabel och empati som beroende variabel. Resultatet visade att deltagarna över 25 år kände mer empati för kvinnan i berättelsen (3.38) än de som var under 25 år (2.71), $F(1, 130) = 10.04$, $p < .005$, $\eta^2 = .07$. Skrivet i ord visade alltså både den gjorda Pearson korrelationsanalysen och envägs-ANOVAN för oberoende mätningar att empati generellt stiger med individers ålder, vilket bekräftar Hypotes 1.

Män och kvinnors empati för kvinnor med olika hårfärg

För att testa Hypotes 2 och 3 och studera om det förelåg skillnader i empati för brottslingen beroende på vilken hårfärg hon hade samt deltagarnas kön utfördes en 5x2 tvåvägs-ANCOVA för oberoende mätningar där kvinnans hårfärg (blond/brun/svart/rödhårig/obestämd) och deltagarnas kön var oberoende variabler, empati var beroende variabel och ålder kovariat.

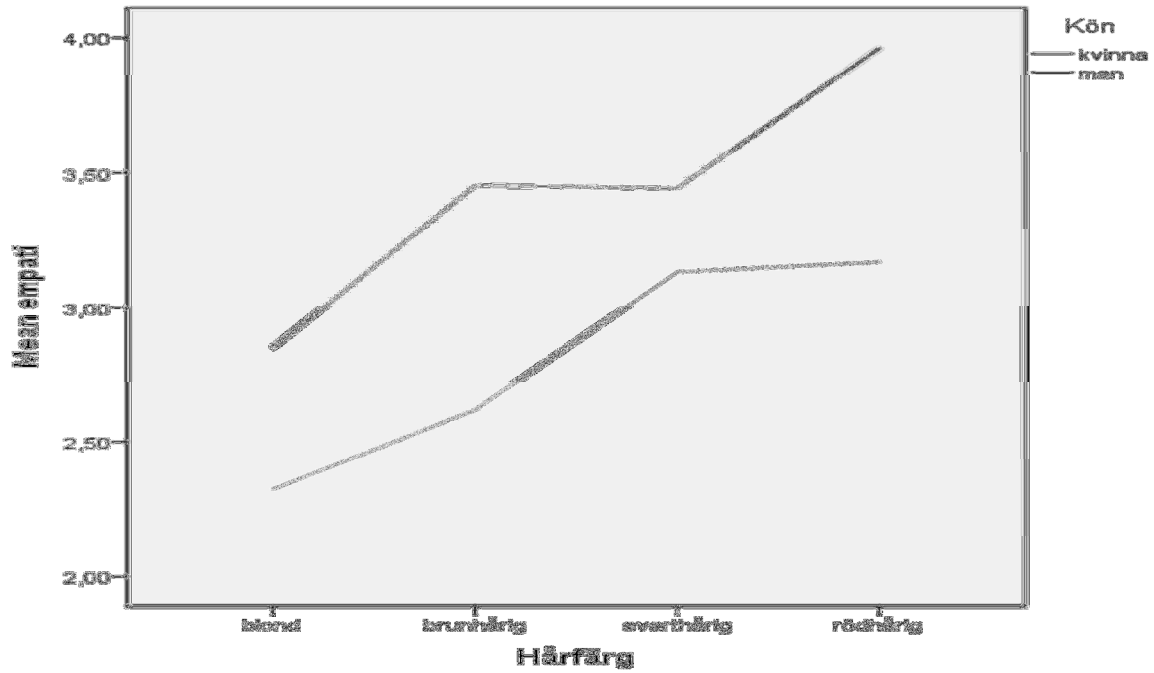
Tabell 3

Medelvärde (m) och standardavvikelse (sd) i empati för kvinnan uppdelat på variablerna "hårfärg" och "kön"

	Obestämd	Blond	Brunhårig	Svarthårig	Rödhårig	Totalt
Män	2.27(1.24)	2.32(.80)	2.53(.85)	3.13(1.22)	3.17(1.42)	2.79(1.19)
Kvinnor	3.16(1.28)	2.85(.95)	3.45(1.28)	3.38(1.21)	3.96(1.72)	3.32(1.29)
Totalt	2.78(1.31)	2.61(.91)	2.97(1.16)	3.23(1.20)	3.43(1.54)	3.03(1.26)

Not. I skalan skattas känslor och den går från 1(inte alls) till 7(extremt).

Resultatet visade signifikanta skillnader i empati för de kvinnliga deltagarna (3.32) och de manliga (2.79), $F(1, 121) = 5.49$, $p < .05$, $\eta^2 = .04$ samt att gärningskvinnan väckte olika mycket empati hos deltagarna beroende på vilken hårfärg hon hade (se Tabell 2 och Figur 1), $F(4, 121) = 2.47$, $p < .05$, $\eta^2 = .076$. Vidare post hoc-test i form av LSD visade att de hårfärgsbetingelser mellan vilka det förelåg signifikanta skillnader var rödhårig (3.43) och blond (2.61) ($p < .05$) och rödhårig och hårfärg ej angiven (2.78) ($p < .05$). Dock förelåg ingen interaktionseffekt. Skrivet i ord kan det sägas att den gjorda tvåvägs-ANCOVAN för oberoende mätningar visade att den rödhåriga gärningskvinnan generellt väcker mer empati än både den blonda kvinnan och kvinnan i kontrollgruppen, vilket inte bekräftar Hypotes 2. Därtill kan det också sägas att kvinnor generellt sett känner mer empati än män och att detta inte varierar beroende av gärningskvinnans hårfärg, vilket inte heller bekräftar Hypotes 3.

Figur 1. Empati för kvinnan uppdelat på "kön" och "hårfärg"

Diskussion

I resultatet ovan framkommer det att människor känner olika empati fr gärningskvinnan beroende på vilken hårfärg hon har där den rödhåriga kvinnan (hos både de manliga och kvinnliga deltagarna) väcker mest empati, den svartbåriga näst mest, brunetten näst minst och blondinen minst. Det framkommer också att de kvinnliga deltagarna känner mer empati än de manliga i samtliga fall samt att deltagarnas empati stiger med åldern.

Empati och ålder

Studiens första hypotes är att graden av empati stiger med åldern. Undersökningsresultatet ger den stöd då det föreligger en positiv korrelation mellan empati och ålder fr bägge könen, men att de kvinnliga deltagarna känner mer empati än de manliga. Resultatet stder därmed både Håkansson och Montgomerys (2003) och Michalska et als. (2013) studieresultat som visar att empati stiger med åldern, men att flickor känner högre empati än pojkar. Dock talar det till viss del emot resultaten från Olweus och Endresens (1998) forskning, vilken antyder att flickors empati stiger med åldern, medan pojkars sjunker ju äldre de r samt Scheimann och Van Gundys (2000) studie som visar att empati sjunker med åldern fr bägge könen. Med detta kan slutsatsen dras att empati utvecklas med åldern även bland vuxna, vilket vidare stder det empatiperspektiv som bland annat Hoffman (1990), Decety och Jackson (2006) antagit om att empati något som lärs in med tiden.

Mn och kvinnors empati för kvinnor med olika hårfärg

Studiens andra hypotes är att kvinnor känner samma empatigrad fr gärningskvinnan, oavsett hårfärg, medan män däremot påverkas av kvinnans hårfärg och ger således ett mer varierat

resultat i detta avseende. Denna hypotes stöds dock inte i resultatet då det dels visar att männen i studien har samma empatikurva som kvinnorna samt att de kvinnliga deltagarna känner mer empati än männen för brottslingen i alla hårfärgsbetingelser. Detta resultat går exempelvis emot Guéguens (2011; 2012a, 2012b, 2012c) studier om sympati/hjälpbeteenden för kvinnor med olika hårfärg då den endast påvisar sympatiskillnader bland manliga deltagare. Då berättelsen har en kvinnlig huvudperson går resultatet också emot Ahola et als. (2010) påstående om att en brottsling döms hårt av individer med samma kön som denne. Dock stöder det exempelvis Håkansson och Montomogery (2003) forskning om att kvinnor tenderar att vara mer empatiska än män. Dock ger denna studie ej heller svar på om det föreligger en verklig empatiskillnad mellan könen eller inte. Då undersökningsdeltagarna visste att de ingick i en studie och således också visste att deras svar skulle bedömas/analyseras är det tänkbart att det uppstått samma situation som i exempelvis Hodges och Klein (2001) eller Ickes et als. (2000) studie, det vill säga att kvinnor när de vet att de bedöms skattar sin empati högre än annars då de tror att det är detta beteende som förväntas av kvinnorollen. Då majoriteten av männen i studien dessutom var naturvetar(teknik)studenter är det troligt att även detta sänkt männens empatimedelvärden då Focquaert et als. (2007) forskning också visar att naturvetare har mindre empatiskt tänkande än humanister.

Studiens sista hypotes är att den blonda brottslingen väcker mest empati, den brunhåriga näst mest, den svarthåriga näst minst och den rödhåriga minst. Resultatet visar dock det omvända, det vill säga att högst empati skattas för den rödhåriga gärningskvinnan, näst högst för den svarthåriga, näst lägst för brunetten och lägst för blondinen. Även detta går emot Guéguens ovannämnda studier då samtliga av dessa visar att blondiner får mest hjälp/sympati medan rödhåriga kvinnor får minst av detta. Då blondiner dessutom ses som snälla, behövande och ytligt attraktiva medan rödhåriga kvinnor ses som kalla och temperamentsfulla talar resultatet också emot både Batson et als. (2007) studie om att snälla människor väcker mer empati än mindre snälla och Ahola et als. (2009) studie som visar att attraktiva brottslingar tenderar att bedömas lindrigare än mindre attraktiva. En förklaring till resultatet kan grundas i den forskning av Håkansson-Eklund (2006) som visar att mindre empati väcks för individer som ses som objekt än individer som ses som subjekt. Som nämnts ses blondiner som ytligt attraktiva och inkompetenta, vilket innebär att dessa både kan tänkas bli tagna på litet allvar i samhället och till stor del bli objektifierade/sedda till sitt yttre. Detta kan vidare innebära att blondiner väcker mindre empati än rödhåriga då de sistnämnda stereotypiseras med mer djupa/subjektiva egenheter som kompetens och passion. En annan förklaring till resultatet kan vara att de studier hypoteserna grundats på har handlat om sympatibeteende för oskyldiga kvinnor i olika vardagssituationer. Det har alltså inte, likt denna studie, handlat om brottsfall och då hårfärgsstereotyperna är kontextbundna samt att det är skillnad mellan att bedöma någon i vardagen och vid ett brott kan det tänkas att individers uppfattningar om kvinnor med olika hårfärg varierar mellan olika situationer. En blond kvinna kanske exempelvis uppfattas som attraktiv och snäll när hon porträtteras som en oskyldig och hårt arbetande servitris, men som en falsk och avundsjukeväckande individ som utnyttjar sin attraktivitet för att få det hon vill ha och således för skylla sig själv för sin situation när hon framställs som en psykiskt sjuk brottsling. En sista förklaring till resultatet kan vara att denna studie endast studerar attityder medan studierna den jämförs med varit experimentella och studerat beteenden. Som sagt kan sambandet mellan attityd och beteende vara svagt (Tan et al., 2011) och därmed kan förklaringen till resultatet vara att individer helt enkelt känner på ett sätt för kvinnor med olika hårfärg, men betar sig på ett annat.

För att sammanfatta diskussionen ovan kan det sägas att resultatet, även om det motsäger tidigare studieresultat, också stöder exempelvis Forbes (2001) och Conti och Contis (2004) forskning som visar att stereotyper, fysiska attribut och annan information utöver brottmålet påverkar bedömningen av brottslingar.

Studiens styrkor respektive svagheter

En styrka med resultatet är att berättelsen i studiematerialet är baserad på ett verkligt fall. Detta kan ha gjort den mer realistisk, vilket vidare innebär ökad chans för att givna svar återspeglar de känslor/reaktioner deltagarna skulle ge om fallet varit verkligt. Alltså kan denna verklighetsbaserade historia innebära ökad extern validitet för studien. En annan styrka är att proceduren vid varje datainsamlingstillfälle var relativt likartad. Det vill säga att det vid varje insamling gavs samma information vid samma skede av samma person, vilket således minskar risken för att det vid enskilda tillfällen uppstått skevheter (bias) som berott på undersökningssituationen som i sin tur hotat begreppsvaliditeten. Ännu en styrka är att då ett etablerat instrument (med samma upphovsman som till studiens empatidefinition) använts för att mäta empati bör materialet även ha hög begreppsvaliditet. När Cronbach's alpha dessutom är högt indikerar det även att alla items i instrumentet i hög grad mäter samma fenomen, vilket därtill innebär hög reliabilitet. Andra fördelar ur reliabilitetssynpunkt är att könsfördelningen var jämn, stickprovet relativt stort, experimentgrupperna ungefär lika stora samt att bortfallet var litet. Dessutom var deltagarna av spridd ålder och sysselsättning vilket också innebär ett populationsrepresentativt stickprov.

Urvalet kan dock också vara en svaghet med studien då majoriteten av deltagarna var studenter. Studenter är ofta både kunniga på och erfarna av enkäter, vilket innebär ökad risk för att tillvänjningseffekter och social önskvärdhet uppstått i svaren, vilket vidare orsakar validitetshot. Ännu en risk med att använda studenter som deltagare är att dessa inte är representativa för en population, vilket också ger studien minskad extern validitet. En annan svaghet är att deltagarnas ålder var ojämnt fördelad då majoriteten var under 25 år. Detta kan, förutom minskad representativitet, också "försvaga" påståendet att empati ökar med åldern då det ojämnt antalet i ålderskategorierna kan snedvräda korrelationen. Vad som också kan vara en svaghet är att berättelsen i studien handlar om en deprimerad kvinna som knivhuggit en man. Alltså finns det två personer i den som det är möjligt att känna empati för och detta kan skapa förvirring då historien med det blir mer komplex. För att minska förvirring ombads deltagarna i enkätens början att endast skatta empati för kvinnan i berättelsen, men detta kan under besvarandets gång glömmas bort samt att det, då berättelsen beskriver en interaktion, kan vara svårt att särskilja de känslor som väcks för kvinnan och de som väcks för situationen. En annan brist med studiematerialets berättelse är att ett formellt ord, nämligen "psykofarmaka" användes där. Att använda formella ord i en enkät/vinjett kan både skapa irritation, förvirring och felaktiga svar bland deltagarna och detta kan således också skapa skevheter i svaren. Slutligen kan en svaghet också vara att deltagarna tackades för sin medverkan i studien redan innan de börjat besvara enkäten. Detta kan orsaka påtryckning, alltså att deltagarna, då de redan i början tackas för sin medverkan, känner sig tvingade att delta. Detta kan vidare medföra etiska invändningar mot studien och bör därför nämnas.

Förslag till framtida forskning

Då hårfärgsstereotyperna inte är desamma för män som för kvinnor (Guéguen, 2012c) plus att brottslighet är mindre förknippat med kvinnlighet än manlighet (Ahola et al., 2010) kan ett förslag på framtida forskning vara att göra samma studie som gjorts här, fast istället låta brottslingen vara en man. Ett annat förslag på framtida projekt kan vara att göra samma studie som här fast i ett annat land/kultur då stereotyperna om både hårfärg och brottslingar är kulturbundna (Guéguen, 2012a, Spohn & Sample, 2013). Det vill säga att de resultat som

framkommit här kan förmodligen endast betraktas gälla i västvärlden, men om studien görs även i en annan del av världen kan vidare slutsatser dras angående studiens giltighet. Den brottstyp som användes i detta fall var mord/dråp, vilken blott är en av många brottstyper som finns. Då det är troligt att olika typer av brottslingar väcker olika typer av känslor kan det därför förslagsvis göras en studie liknande denna, men att istället utgå från en annan typ av brott. Slutligen bör mer forskning överlag bedrivas på vilka faktorer, speciellt stereotyper, som påverkar bedömningen av brottslingar. Detta då denna studie endast ger ett litet bidrag till kartläggningen över hur brottslingar bedöms och mer kunskap behövs således för att en verklig samhällsnytta ska ges.

Slutsats

Vad författaren har velat undersöka med studien är ifall de stereotyper (utan någon religiös eller politisk laddning) som individen har spelat in även när denne bedömer människor i så allvarliga situationer som vid brott och vidare om bedömningen också påverkas av faktorer som kön och ålder. Denna studie visade att så var fallet och slutsatsen blir då i vardagliga termer att om en kvinna begår ett brott bedöms hon lindrigast/får mest empati om hon har rött hår och omges av en domarpanel bestående av äldre kvinnor. En blond gärningskvinna som bedöms av yngre män kommer att få minst empati.

Referenser

- Ahola, A. S., Christiansson, S. Å., & Hellström, Å. (2009). Justice needs a blindfold: Effects of gender and attractiveness on prison sentences and attributions of personal characteristics in a judicial process. *Psychiatry, Psychology and Law*, *16*, 90-100.
- Ahola, A. S., Hellström, Å., & Christiansson, S. Å. (2010). Is justice really blind? Effects of crime descriptions, defendant gender and appearance, and legal practitioner gender on sentences and defendant evaluations in a mock trial. *Psychiatry, Psychology and Law*, *17*, 304-324.
- Albott, W. L. (1979). Dark hair/light eyes in an inpatient psychiatric hospital: A follow-up to Cohen. *Journal of Abnormal Psychology*, *88*, 440-441.
- Angantyr, M., Eklund, J., & Hansen, E. M. (2011). A comparison of empathy felt for humans and animals. *Anthozoös: A Multidisciplinary Journal of the Interactions of People and Animals*, *24*, 369-377.
- Batson, C. D., Early, S., & Salvarani, G. (1997). Perspective taking: Imagining how another feels versus imagining how you would feel. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *23*, 751-758.
- Batson, C. D., Håkansson Eklund, J., Chermok, V. L., Hoyt, J. L., & Ortiz, B. G. (2007). An additional antecedent of empathic concern: Valuing the welfare of the person in need. *Journal of Personality and Social Psychology*, *93*, 65-74.
- Boysen, G. A., Fischer, M., & Dejesus, M. (2011). The mental health stereotype about gay men: The relation between gay men's self-stereotype and stereotypes about heterosexual women and lesbians. *Journal of Social and Clinical Psychology*, *30*, 329-360.
- Cohen, D. B. (1978). Dark hair and light eyes in female college students: A potential biologic marker for liability to psychopathology. *Journal of Abnormal Psychology*, *87*, 455-458.
- Conti, R. P., & Conti, M. A. (2004). Mock jurors' perceptions of facial hair on criminal offenders. *Perceptual and Motor Skills*, *93*, 1536-1558.

- Davis, M. H. (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. *Journal of Personality and Social Psychology, 44*, 113–126.
- Decety, J., & Jackson, P. L. (2006). A social-neuroscience perspective on empathy. *Current Directions in Psychological Science, 15*, 54–58.
- Eisenberg, N. (2000). Emotion, regulation, and moral development. *Annual Review of Psychology, 51*, 665–697.
- Focquaert, F., Steven, M. S., Wolford, G. L., Colden, A., & Gazzaniga, M. S. (2007). Empathizing and systemizing cognitive traits in the sciences and humanities. *Personality and Individual Differences, 43*, 619–625.
- Forbes, G. B. (2001). College students with tattoos and piercings: Motives, family experiences, personality factors, and perception by others. *Psychological Reports, 89*, 774–786.
- Guéguen, N. (2011). Brief report: Women's hair color and donations: Blonds receive more money. *North American Journal of Psychology, 13*, 367–372.
- Guéguen, N. (2012a). Hair color and courtship: Blond women received more courtship solicitations and redhead men received more refusals. *Psychological Studies, 57*, 369–375.
- Guéguen, N. (2012b). Hair color and wages: Waitresses with blond hair have more fun. *Journal of Socio-Economics, 41*, 370–372.
- Guéguen, N. (2012c). The sweet color of an implicit request: Women's hair color and spontaneous helping behavior. *Social Behaviour and Personality, 40*, 1099–1102.
- Guéguen, N., & Larry, L. (2009). Hitchhiking women's hair color. *Perceptual and Motor Skills, 109*, 941–948.
- Hilton, J. L., & von Hippel, W. (1996). Stereotypes. *Annual Review of Psychology, 47*, 237–271.
- Hoffman, M. L. (1990). Empathy and justice motivation. *Motivation and Emotion, 14*, 151–172.
- Hoffman, M. L. (2000). *Empathy and moral development: Implications for caring and Justice*. Cambridge: University Press.
- Holm, U. (2001). *Empati: Att förstå andra människors känslor*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Håkansson, J. (2003). *Exploring the phenomenon of empathy*. Doctoral dissertation, Stockholm University, Department of psychology.
- Håkansson-Eklund, J. (2006). Empathy and viewing the other as a subject. *Scandinavian Journal of Psychology, 47*, 399–409.
- Håkansson, J., & Montgomery, H. (2003). Empathy as an interpersonal phenomenon. *Journal of Social and Personal Relationship, 20*, 267–284.
- Ickes, W. (1993). Empathic accuracy. *Journal of Personality, 61*, 587–610.
- Ickes, W., Gesn, P. R., & Graham, T. (2000). Gender differences in empathic accuracy: Differential ability or differential motivation? *Personal Relationships, 7*, 95–109.
- Jahoda, G. (2005). Theodor Lipps and the shift from “sympathy” to “empathy”. *Journal of the History of the Behavioral Sciences, 41*, 151–163.
- Johnson, J. D., Bushman, B. J., & Dovidio, J. F. (2008). Support for harmful treatment and reduction of empathy toward blacks: 'Remnants' of stereotype activation involving Hurricane Katrina and 'Lil' Kim'. *Journal of Experimental Social Psychology, 44*, 1506–1513.
- Klein, K. J. K., & Hodges, S. D. (2001). Gender differences, motivation, and empathic accuracy: When it pays to understand. *Personality and Social Psychology Bulletin, 27*, 14720–730.
- Lee, Y. T., Jussim, L., & McCauley, C. R. (1995). *Stereotype accuracy: Toward appreciating group differences*. Washington, DC: American Psychological Association.

- Little, A. C., Penton-Voak, I. S., Burt, D. M., & Perrett, D. I. (2003). Investigating an imprinting-like phenomenon in humans: Partners and opposite-sex parents have similar hair and eye colour. *Evolution and Human Behaviour*, 24, 43-51.
- Loftus, E. F., & Palmer, J. C. (1974). Reconstruction of automobile destruction: An example of the interaction between language and memory. *Journal of Verbal Learning & Verbal Behaviour*, 13, 585-589.
- Michalska, K. J., Kinzler, K. D., & Decety, J. (2013). Age-related sex differences in explicit measures of empathy do not predict brain responses across childhood and adolescence. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 3, 22-32.
- Olweus, D., & Endresen, I. M. (1998). The importance of sex-of-stimulus object: Age trends and sex differences in empathic responsiveness. *Social Development*, 7, 370-388.
- Regan, D. T., & Fazio, R. (1977). On the consistency between attitudes and behavior: Look to the method of attitude formation. *Journal of Experimental Social Psychology*, 13, 28-45.
- Schiemann, S., & Van Gundy, K. (2000). The personal and social links between age and self-reported empathy. *Social Psychology Quarterly*, 63, 152-174.
- Spohn, C., & Sample, L. L. (2013). The dangerous drug offender in federal court: Intersections of race, ethnicity, and culpability. *Crime & Delinquency*, 59, 3-31.
- Swami, V., & Barrett, S. (2011). British men's hair color preferences: An assessment of courtship solicitation and stimulus ratings. *Scandinavian Journal of Psychology*, 52, 595-600.
- Takeda, M. B., Helms, M. M., & Romanova, N. (2006). Hair color stereotyping and CEO selection in the United Kingdom. *Journal of Human Behaviour in the Social Environment*, 13, 85-99.
- Tan, E., Zou, Y., He, J., & Huang, M. (2011). Empathy and subjective well-being: Emotion regulation as a mediator. *Chinese Journal of Clinical Psychology*, 19, 672-674.
- Vetenskapsrådet. (2002). Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>, senast verifierat 17 Maj 2013.